

Ez intézkedések megtételére DARÁNYI IGNÁC-ot a magyar nemzeti önállóság elismerésének hajthatatlan megkövetelése vezette, amiért nem is tudunk neki eléggé hálásak lenni.

Hogy Társulatunknak a vázolt esetben tanusított magatartását mily nagyra becsülte DARÁNYI, arról tanuságot tesz ama levél is, amelyben tiszteleti taggá való választását az elnökségnek a következő szavakkal köszöni meg: „biztosíthatom a tisztelt Egyesületet, miszerint ezen tiszteletbeli tagságot mindenkor büszkeséggel fogom viselni és mindenkor különös öröömre fog szolgálni, hogyha az oly nagy horderejű s máris annyi sikert felmutatott egyesület hazafias érdekeit bármily csekély hatáskörben előmozdítani alkalmam lesz“.

Az ezekben, már első minisztersége után kifejezett változatlan jóindulatát csakhamar tettekkel is igazolta, mert második minisztersége idejében nem késlekedett a Társulat részére egy tekintélyes, évi 4000 koronás támogatást a földművelésügyi tárca keretében biztosítani.

Legutoljára akkor láttuk DARÁNYI IGNÁC-ot a Magyarhoni Földtani Társulat életében részt venni, amikor ez (1925. febr. 4-én) hetvenöt éves fennállásának fordulóját ülte. Ekkor DARÁNYI-t 76 évet számláló patriarcha kora sem akadályozhatta meg abban, hogy velünk ünnepeljen, már pusztá megjelenésével is nagyobb díszet kölcsönözve emlékezetes ünnepi ülésünknek.

Az elmondottakból következik, hogy a Magyarhoni Földtani Társulat mindenkor tiszteletre és hálaára lesz lekötelve DARÁNYI IGNÁC-nak, aminek a mai — esetesen épen elhunyt jóakarója névnapján — felidézett emlékezetével kívánja jelét adni.

Társulatunk bármely tagja fog a jövőben a tassi csendes temető tájára vetődni, bizonyára el nem mulasztja DARÁNYI IGNÁC-nak, mint a Magyarhoni Földtani Társulat igaz barátjának, jötevőjének és tiszteleti tagjának fejfájához a hálás megemlékezés egy kegyeletes virágát tűzni.

TSCHERMAK GUSZTÁV.

1836. április 19. — 1927. május 4.

Irta: MAURITZ BÉLA. dr.*

TSCHERMAK GUSZTÁV alkotásai az ásványtan és rokontudományai terén mindörökre maradandó értéket képviselnek.

A bécsi egyetem neveltje volt. Tanítómesterei REDTENBACHER a kiváló kémikus, GRAILICH az elsőrangú fizikus és ZIPPE a hírneves mineralógus voltak. TSCHERMAK eleinte kémikusnak készült, azonban sokat foglalkozott a fizikával, a kristálytannal, majd a közettannal is. Rövid ideig a bécsi cs. k. udvari ásványgyűjtemény vezetője volt, csakhamar azonban a bécsi egyetemen az ásványtan és közettan tanszékét foglalta el, melyet 1873-tól 1906-ig töltött be.

* Felolvasta a Mhoni Földtani Társulat 1928. évi február hó 1-i közgyűlésén.

Teljesen új utakon járt, önálló tudományos egyénisége határozott vonásokkal domborodott ki. Megalapította a „*Mineralogische Mitteilungen*“ című folyóiratot, mely ma is a legelőkelőbb szakfolyóiratok közé tartozik.

Legfontosabb és az ásványtan terén igazán új korszakot megnyitó munkái a kőzetalkotó ásványokra vonatkoznak. Midőn 1869-ben megírta a bécsi akadémiaától koszorúzott munkáját „*Die Porphyrgesteine Österreichs aus der mittleren geologischen Epoche*“ címen, melyben hazánk ilyenfajta kőzeteivel is foglalkozik, csakhamar felismerte, hogy épen a legközönségesebb kőzetalkotó ásványokra vonatkozó ismeretek mennyire hiányosak. Ez készítette arra, hogy ezeknek az ásványoknak szentelje életét. Legelőször a *földpátcsoport* kémiai és kristálytani viszonyainak a tisztázásához fogott hozzá és csakhamar kimutatta, hogy tulajdonképpen mindössze három fontos kőzetalkotó földpát van, t. i. a *káliumföldpát*, a *nátriumföldpát* és a *kalciumföldpát*; a *plagioklászok pedig nem egyebek, mint a nátrium- és kalciumföldpát izomorf elegyei*. E mérhetetlen horderejű felfedezését eleinte ellentmondással fogadták; ma már azonban általánosan elfogadott és bebizonyított igazságnak tekintik. E fölfedezést rövidesen követték a *piroxen-*, *amfibol-*, *csillám-*, *clintonit-*, *zoizit-*, *skapolith-*, *chlorit-*, *turmalin-*, *vezuvian-* és *zeolithcsoportra* vonatkozó vizsgálatok, melyek a számos nyers megfigyelési adatok alapján ez ásványcsoportok kémiai konstitúciójára bámulatos fényt derítettek. E vizsgálatok TSCHERMAK-ot az utóbbi idők legnagyobb koncepciójú mineralogusának mutatják be, aki nem szorítkozik egyetlen tudományág szűk keretei közé, hanem akinek a rokontudományok felett is csodálatos áttekintése van.

A *szilikátok konstitúcióját* a szerves vegyületekre alkalmazott módszerekkel, a szilikátok fokozatos elbontásával akarta eldönteni. E tekintetben nem elégedett meg a kísérletekkel, hanem a természetben eszközölt megfigyelésekből indult ki, különösen a *pseudomorfoza-képleteket* téve beható vizsgálat tárgyává.

A *meteoritek* terén szintén korszakalkotó felfedezései vannak. A *meteoritek eredetét* illetőleg az ő telfogása van ma a legáltalánosabban elterjedve. Szerinte a meteoritek egy a Földünkhöz hasonló égitestnek a töredékei, amelyek az illető égitestnek a vulkáni működése révén repültek ki a világűrbe; az égitest csekély méretei és kis vonzóereje folytán a kidobott részek nem hullottak vissza az égitestre, hanem a világűrben keringtek, míg alkalom adtán Földünk vonzóerejének a hatáskörébe kerülve Földünkre hullottak. Az égitestek vulkáni működése a magmájukban abszorbeált gázoktól származik.

TSCHERMAK előadásai, írásai és tankönyvei művészi formáról tanuskodnak. Bécsi otthona minden szónál szebben bizonyítja, hogy TSCHERMAK nemcsak szakember, hanem igazi kultúremler is volt, aki a művészet iránt rendkívüli fogékonysággal viseltetett.